

Жыве Беларусь!

БЕЛАРУС

Address: P. O. Box 3225
Farmingdale, NY 11735

BIELARUS/Belarusian newspaper in Free World ISSN 1054-9455
Published by the Belarusian American Association, Inc.

№ 548 Верасень 2008 г.
Год выдання 58

Новы плян акупацыі Беларусі

Аналіз падзеяў за гэты год, і асабліва за апошні месяц, паказвае на існаванне новага шматступеннага расейскага пляну акупацыі Беларусі. Пра існаванне гэтага пляну ведае Лукашэнка. Расейцы шмат што ўзгаднілі з ім. Выбух у Менску 4-га ліпеня, падрыхтаваны расейцамі, паслужыў сыгналам да канкрэтных дзеянняў, дастасаваных да выбарчай кампаніі.

Першае, што было зроблена пасля выбуху, – беларускія кіраўнічыя кадры ва ўладных структурах рэжыму былі заменены на расейскіх генэралаў і выхадцаў з Расеі. Пад выглядам “сьледства” распачаты татальны кантроль над электаральным насельніцтвам і пераслед крытычна настроеных да рэжыму людзей. Расейскія спецслужбы (ФСБ) атрымалі легальную магчымасць назіраць і каардынаваць гэты кантроль. Сутнасць гэтай апэрацыі для Масквы – стварэнне шляхам падбору і выкарыстання фальсіфікацыйнай машыны галасавання адмыслова прарасейскага парламэнту ў Беларусі і дамагчыся ягонаў легітымізацыі. Такі парламент Маскве патрэбны для заканадаўчага афармлення захопу беларускай маёмасці і іншых дзеянняў па ходу магчымага разгортвання запланаваных прарасейскіх падзеяў.

У Расеі створаная ўрадавая структура, так званая “Фэдэральнае агенцтва па справах СНД”, якое плянуюць легальна скарыстаць у Беларусі для падтрымкі русіфікацыі, стварэння расейскай рэзідэнтуры і расейскай пятай калёны.

Масква, пад выглядам адказу на амэрыканскі супрацьракетны шчыт у Чэхіі, агучыла рашэнне аб увядзенні ў Беларусь сваіх ракетаў “Іскандэр-М” і стварэнні расейскай ваеннай структуры з расейскімі спецадроздзяленнямі. (Гэта схема, па якой была акупаваная ў 1939–1940 г.г. Прыбалтыка.) Пытанне ўзгоднена з Лукашэнкам. Канчатковае рашэнне ў канцы жніўня.

Калі ня ўдасца перашкодзіць, каб яны выканалі гэты намер, эскалацыя акупацыі Беларусі будзе гарантаваная. (Лукашэнка пасля гэтага расейцам ужо не спатрэбіцца.)

Працягваецца разбурэнне гістарычнага Менску, плянаванне ў цэнтры гораду мноства хмарачосаў для расейскага алігархічнага бізнэсу і шырокае будаўніцтва элітнага (недаступнага для беларусаў) жылля алігархічным кланам мэра Масквы Лужкова (інвестыцыі Батурынай) для новых расейскіх перасяленцаў у Беларусь (кітайская схема акупацыі, выпрабаваная на Тыбеце).

У выпадку стварэння адмыслова прарасейскай “палаткі” і легітымізацыі яе Масква, як вынікае з падзеяў, плянуе пастаноўку пытання аб беларускім грамадзянстве для расейцаў (так званая “падвойнае грамадзянства”). Такая акупацыйная схема выпрабаваная расейцамі ў Паўднёвай Асэціі і Абхазіі. Але тут прадугледжана іншае – перасяленчы, дэмаграфічны (“тыбецкі”) аспект.

Што можна чакаць у Беларусі ад такіх авантурыстаў расейскага гэбізму паказвае брудная вайна, якую Масква справакавала і распачала супраць сувэрэннай Грузіі.

Для інфармацыйнай падтрымкі плянуемых акупацыйных дзеянняў у міжнародным маштабе Масква наняла піяршчыка з Захаду – вядомую цёмную асобу ў Заходнім піярным бізнэсе Тымаці Бэла (грошы Масквы, але кантракт і аплата афэрысту – цераз урад Лукашэнка).

Нашыя дзеяньні цяпер павінны ісьці па двух накірунках:

– пасьядоўная падрыхтоўка няўдзелу людзей у фальшывых выбарах (байкот);

– інфармацыя аб становішчы і аб плянах Масквы.

Выбарчая кампанія, якая цяпер адбываецца, носіць выключна недэмакратычны характар. Такія выбары ня могуць быць прызнаныя за дэмакратычныя.

Трэцяя неадкладная практычная патрэба, якую абавязкова трэба ініцыяваць, – гэта вытурыць зь Беларусі цёмнага піяршчыка Тымаці Бэла. Можна ўявіць, што ён напіша за маскоўскія мільёны. Гэта сур’ёзна. Асабліва, улічваючы характар інфармацыйнай падрыхтоўкі Расеі перад нападам на Грузію, які толькі што пачаўся (ня кажам ўжо пра крайне ілжывы і подлы ўзровень расейскай інфармацыі). Тое самае расейцы плянуюць тут, у Беларусі, наняўшы Бэла. За мільёны гэты тып гатовы піярыць нават пекла.

Зьянон ПАЗЬНЯК

ЗАЯВА

Рады Беларускай Народнай Рэспублікі
у сувязі з расейскай агрэсіяй супраць грузінскай дзяржавы

Рада БНР выказвае гэтым сваю падтрымку і сваё глыбокае спачуванне грузінскаму народу, які стаўся чарговай ахвярай расейскага імперыялізму постсавецкага пэрыяду.

Намагаючыся прыцягнуць увагу міжнароднай супольнасці да апошніх намаганьняў Масквы ўзмацніць свой кантроль над сваімі былымі васаламі, Грузія сталася ахвярай бязьлітаснай агрэсіі Масквы. Гэта яшчэ раз паказала праўдзівы твар імперыі, якая застаецца найбольшай пагрозай для ўсіх некалі паняволеных, а цяпер сувэрэнных суседніх дзяржаваў.

Рада БНР заклікае дэмакратычны сьвет выказаць сваю падтрымку Грузіі, даючы адначасна зразумець Маскве, што яе агрэсіўная палітыка ў дачыненні да суседніх дзяржаваў ёсьць непрымальнай для ўсясьветнай супольнасці народаў.

Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне (БАЗА) і Згуртаваньне Беларусаў Канады (ЗБК) паведамляюць, што

28-я Сустрэча Беларусаў Паўночнай Амэрыкі

адбудзецца **30-31 жніўня 2008 году**
ў Беларуска-Амэрыканскім Грамадзкім Цэнтры **ПОЛАЦАК**
11022 Webster Road, Strongsville, OH 44136

Праграма: **Субота, 30-га жніўня**

Ад 1-й гадзіны папайдні аж да вечара: **НАРОДНЫ КІРМАШ** на пляцоўцы Полацку з музыкай, пачастункамі. Паказ новых фільмаў і ручных вырабаў, спартовыя спарборніцтвы, выстава і продаж кніжак, дыскаў, сувэніраў, багатая лятарэя.

Увечары **вячэра** з супольнымі сьпевамі, музыкай...

Нядзеля, 31-га жніўня

Пасля **Багаслужбы ВYSTАВА** беларускіх мастакоў і ўрачысты **БАНКЕТ**. **КАНФЭРЭНЦЫЯ** сустрэчы на тэму “Год беларускай дзяржаўнасьці”

ROUND TABLE DISCUSSION in English. Topic: **What is the Role of the Next Diaspora Generation?**

Вялікі КАНЦЭРТ, у якім бяруць удзел вядомыя оперны сьпявак **Віктар Скоробагатаў**, жаночы ансамбль з Канады “**Яваровы Людзі**”, выканаўца беларускіх мэлёдыяў **Федзя Паўлавец**, паэт-бард **Сяржук Сокалаў-Воюш**, жаночы хор з Кліўленду, таленавітыя **беларускія дзеці**.

Увечары **ЗАБАВА, ТАНЦЫ І ГУЛЬНІ** пад жывы аркестр з багатым **БУФЭТАМ**.

Зь Нью-Ёрку/Нью-Джэрзі ў Кліўленд паедзе аўтобус. Жадаючыя замовіць месцы зьвяртайцеся на кантактныя тэлефоны, пададзеныя ніжэй.

Пакоі ў блізкіх гатэлях трэба замаўляць асабіста.

У Стронгсвіле – **Holiday Inn** (Belarus Convention Rate \$89) тэл: **(440) 268-1023**.

Motel 6 (Belarus Convention \$49) тэл: **(440) 238-0170**.

У Мідлбург-Гайтс, выгадна тым, хто прыедзе аўтам.

Motel 6 (\$55 – confirm. number 171 9590 Tel **(440) 234-0990**.

Ці **Holiday Inn** у Стронгсвіле, які мае транспарт з лётнішча і басэйн пад дахам.

Кантакты:

Грамадзкі Цэнтар ПОЛАЦАК: тэл./факс **(440) 572-3008**.

Пакіньце на аўтаадказьніку нумар тэлефона і паведамленьне.

ГУ БАЗА: Вячка Станкевіч **(732)222-1951**, Сяргей Капытка **(718)704-4068**.

Нью-Ёрк: Віталей Зайка, тэл. **(718) 296-1458**.

Чыкага: Ванкарэм Нікіфаровіч, тэл. **(847) 419-1943**.

Гал. Управа ЗБК: Дзьмітры Эльляшэвіч, тэл. **(905) 760-7447**.

Email: baza.hq@hotmail.com, sustretca2008@gmail.com

Цана маскоўскіх апельсінаў

Смерць Салжаніцына нагадала пра тое, як ён бачыў Беларусь і беларусаў – “печальная скудость і кроткі народ”. Характарыстыка вельмі па-расейску прыніжальна-паблажлівая. Але ня гэта ў ёй цікавіць. Урэшце, Салжаніцын – чужак, для якога Беларусь – край, аб’ект узяднаньня, а беларусы – народ, частка расейскай нацыі. Цікава ў гэтай характарыстыцы тое, што яна стагодзьдзямі падкідаецца беларусам для рэакцыі, рэфлексіі, дыскутаваньня, і аж так паспяхова, што трансплянтавалася ў мысьленне многіх беларускіх інтэлектуалаў, якія, гаворачы пра Беларусь, не ўяўляюць сабе гэтае гаворкі без інгрыдэнта, а то і дамінанты расейскай апініі. Вось і цяпер ідуць дыскусіі... Найнавейшая мода ў разважаньнях – разьмешваць памяркоўнасьць (кроткасьць) з савецкасьцю для тлумачэньня прычын запаздзальсці фармаваньня беларускай нацыі і аб’ектыўнай патрэбы арыентацыі на Расею. Гэтым прывячаюцца круглыя сталы, аналізы і проста шчыра-роспачныя воклічы да апазіцыі і інтэлігенцыі ня боўтацца ў мінулым ці марыць пра ідэалы, а крочыць у рэальную будучыню ўгрунтаваную ў гэтай самай савецкасьці і народнасьці. Гэтыя воклічы нагадваюць мне ўяўныя пакуты і гістарыкі хлопца-падлетка, які адчувае сябе неадэкватна ў параўнаньні з фізычна развіцейшымі адналеткамі ці старэйшымі дзецюкамі і спрабуе прыпадобніцца да іх не разумеючы, што праз пару-тройку гадоў таксама памужнее і памянне хлапечы тэнар на мужчынскі барытон, а можа і бас. Сталенне непазьбежнае і спазьніцца тут немагчыма, як і прыспешыцца, хоць памылак нарабіць можна. Роля інтэлектуалаў не ў вызначэньні таго, што немагчыма ці запозна, а ў стварэньні (не пазычаньні) сцэнароў будучыні і магчымасьцяў, нават калі гэтыя сцэнары не стасуюцца з уяўленьнямі пра здольнасьці народу іх ажыццявіць.

Фокус рэфлексій і дыскусій праз чужыя акулеры толькі стрымлівае плённае асэнсаваньне саміх сябе, тлуміць карцінку і скажае зрок. Я, вядома, не апэлюю да ігнараваньня расейскай апініі. Не, за ёй важна сачыць найперш таму, што Расея праз усё сваё існаваньне была і будзе зацікаўленая ў кантраляваньні Беларусі. Колькі разоў даводзілася мне чуць ад расейскіх экспэртаў і палітыкаў тут у Вашынгтоне пад час іх брыфінгаў на Радыё Свабода, што ў Расеі мала хто пра Беларусь гаворыць і ёй цікавіцца, маўляў, рабіце, што хочаце, Расея больш важкімі справамі занятая. А то-ж! Хоць пэўна рацыя ў гэтым ёсьць. Беларусь – не галоўны аб’ект інтарэсу і не адзіны – расейскія інтарэсы прасьціраюцца праз усё яе доўгія межы. Да таго-ж Расея можа быць занятая канкрэтным праектам, як анэксія Паўднёвай Асэціі, Абхазіі, Прыднястроўя, Крыму, Чачні, дэстабілізацыяй і зьменай ўлады ў Украіны, Грузіі, эканамічным шантажом Балтыйскіх краін і рэшты Эўропы і г.д. і г.д. Сакральная мэта жыцьця Расеі – гэта падтрыманьне і пашырэньне яе сусьветнай вялікасьці і важнасьці. Дзеля гэтага Расея гатовая заплаціць любую чалавечую і эканамічную цану і мабілізаваць любы “рэсурс” – вайсковы, газавы, інтэлектуальны, спэцслужбавы, палітычны, царкоўны, а часцей ўсе адначасова. Калі-б мы маглі засвоіць, як аксіёму тое, што Расея пры любым прэзыдэнце заўсёды будзе імкнуцца праводзіць палітыку кантролю над Беларуссю, якая-б несваечасовая, ірацыянальная і дарагая гэта палітыка не была, дык маглі-б аналізаваць і прагназаваць падзеі з большай яснасьцю. Многім гэтая тэма набіла аскаміну і здаецца надта-ж ужо спрошчаным ці перабольшаным паглядам на рэчаіснасьць. Вядома, хацелася-б быць часткай скамплікаванейшых і шырэйшых разьлікаў і камбінацый. Але гэтае жаданьне рэаліі не мяняе. Таму адпільноўваць расейскі чыньнік трэба заўсёды адкуль бы ягоныя рукі не расьлі, з чужых ці нашых плеч. Тым часам, адказнасьць за сваю сытуацыю мы мусім несці самі. Бяз гэтага ўсьведамленьня немагчыма гэтую самую сытуацыю зьмяніць.

Расея заўжды будзе спрабаваць гвалтам і ласкай экспартаваць праекты нашай будучыні і пэрспектывы. У нашай-жа волі даваць гэтым праектам жыцьцё ці адпраўляць іх назад адрасату, якімі-б прывабнымі, бязьвіннымі і шчырымі яны не здаваліся. Калісьці ў 80-х гэтую навуку я засвоіла ад бацькі на дробным выпадку. Тады ён супрацоўнічаў зь Беларускім Экзархатам Рускай Праваслаўнай Царквы ў справе перакладу Новага Запавету на беларускую мову. На Каляды нам дахаты ад мітрапаліта Філарэта і Экзархата прынеслі пасылачку з рознымі прысмакамі. Час быў галаднаваты і ад аднаго пагляду на тыя аранжыкі і гарэшкі ў мяне сьлінкі пацяклі. Але бацька ветліва вярнуў пасылачку, папрасіўшы жанчыну, што прынесла яе, каб уладыка Філарэт аддаў гэтыя харчы тым, хто сапраўды мае ў іх патрэбу. Мне-ж патлумачыў, што цана гэтых апельсінаў – творчая несвабода.

Дык вось-жа палітыка Лукашэнкі гэта цана за цяперашнюю прэфэрэнцыйную газавую пасылачку з Расеі, і ўся Беларусь яе яшчэ доўга будзе сплочваць.

Алеся СЁМУХА

105-годзьдзе Міколы Абрамчыка ў Парыжы

Сёлета споўнілася 105 гадоў ад нараджэньня Міколы Абрамчыка (16.08.1903 – 25.05.1970), беларускага грамадзкага і палітычнага дзеяча, публіцыста, інжынэра, прэзыдэнта Рады БНР (сьнежань 1947–1970).

Аб 11-й раніцы на старажытных могілках Пэр-Ляшэз ў Парыжы, дзе пахаваныя славетныя дзеячы Францускай Рэспублікі, сабраліся сябры Беларуска-Эўрапейскага Задзіночаньня (БЭЗ) і “Беларускай Нацыянальнай Памяці”.

Каля магільні сябры “Беларускай нацыянальнай памяці” распавялі аб жыцьці і дзейнасьці М. Абрамчыка і ўсклалі кветкі, а сьвятар Беларускай грэка-каталіцкай царквы з бэльгійскага Антвэрпэну а. Ян Майсейчык адслужыў паніхіду за ўсіх спачылых змагароў за свабоду Беларусі.

У прамове пасьля набажэньства сябра Рады БНР сказаў, што аднаўленьне памяці пра дзеячоў беларускага Адраджэньня ёсьць галоўным абавязкам кожнага сумленнага беларуса: “Мікола Абрамчык пераняў пасаду ад прэзыдэнта Рады БНР Васіля Захаркі, аднавіў працу Рады БНР. Дзякую-

чы Абрамчыку Рада БНР набыла другое дыханьне. Памяць пра Абрамчыка – гэта і пытаньне пераемнасьці пакаленьняў. Калі мы маем памяць пра гэтага чалавека – значыць, у нас ёсьць БНР, і ў нас ёсьць Беларусь”.

Паводле Радые Свабода

Канфэрэнцыя ў ААН

Стараньнем Галоўнай Управы БАЗА даволі прадстаўніча беларуская делегацыя ўзяла удзел у канфэрэнцыі “Адважныя галасы: у абарону вязьні сумленьня” 24-га ліпеня ў ААН у Нью-Ёрку. У делегацыі прысутнічалі сябры БАЗА, БМРА і ЗБМА.

Вёў канфэрэнцыю амбасадар ад Злучаных Штатаў Амэрыкі пры ЮНЭСКО Т. Вэнс Макмаган (T. Vance McMahon). Прадстаўніком ад Беларусі выступіла праваабаронца Раіса Міхайлоўская, якая разам з Вольгай Казулінай з гэтай нагоды прыбыла ў ЗША. Былі таксама прадстаўленыя вязьні сумленьня зь Бірмы, Кубы, Сірыі, Эрытэі, Узьбэкістану. Сярод пытаньняў гучэла і пра легітымнасьць надыходзячых парламэнцкіх выбараў у Беларусі.

Выступленьне Вольгі Казулінай прайшло праз відэа, таму што яна затрымалася ў Вашынгтоне, адведаўшы з дапамогай мясцовай дыяспары шэраг кангрэсавых і ўрадавых офісаў. Спатканьне з прэзыдэнтам Бушам было для яе, бадай, кульмінацыйным пунктам дня.

Раіса Міхайлоўская апрача свайго фармальнага выступленьня мела магчымасьць раздаць дыск дакумэнтальнага фільму “Ў авангардзе праўды” ілюстрацыйную брашуру пра Аляксандра Казуліна і судовы зьдзек над ім. Пазьней яна мела цікавую гутарку зь некаторымі сябрамі беларускай дыяспары (здымак зьлева).

Ампутаваны Дух

Трапіў на вочы артыкул у памяць пра Чынгіза Айтматава зь ліпеньскага нумару расейскамоўнай газэты “Russian Town”. Для тых, хто ня ведае, Чынгіз Айтматаў па нацыянальнасьці кіргіз, пісьменьнік, які пісаў па-расейску. Быў амбасадарам СССР у Люксембургу, потым амбасадарам Кыргызстану ў краінах Бэнілюксу.

Я, відаць не звярнула-б на артыкул увагі, калі-б не заглавак “Какой из меня космополит с таким лицом?” Побач фатаграфія пісьменьніка. Твар саліднага стала чалавека, сівая галава, рысы твару відаць тыповыя для кіргіза.

У мяне холад па скуры прайшоў. Пра што гэта ён? Чытаю: “Пасьля выхаду фантастычнага рамана “Таўро Касандры” мяне сталі называць касмапалітам, што я ўспрыняў з гумарам. Які-ж

з такім тварам, як у мяне, касмапаліт? Ня кажучы ўжо пра мой сьветапагляд. Вядома, я застаюся сынам свайго народу, хоць і жыву ў Эўропе, а пішу на расейскай мове. Будучы сынам Кіргізіі, я зьяўляюся прыхільнікам эўразійскай інтэграцыі. Гістарычна склалася так, што Расея і Азія жывуць у цесным суседзтве. Калі мы аб’яднаемся, дык станем больш энэргічнымі, жывучымі і непатапальнымі ў сусьветнай прасторы. Словам, мы не растворымся, ня зьнікнем, а будзем сілай.”

Айтматаў не ўдакладніў, які твар мусіць быць у касмапаліта, але можна здагадацца – расейскі. А з кіргізскім тварам ня толькі касмапалітам быць нельга, але і зусім патануць у сусьветнай прасторы можна.

Шкада, балюча і адначасова сорамна стала за немаладога салід-

нага інтэлектуала, які так і сышоў з жыцьця ня ўстане бачыць свайго самапрыніжэньня і страты годнасьці – цана выжываньня кіргіза ў гістарычным суседзтве з Расеяй. Як яго судзіць... Немагчыма. Бацьку арыштавалі і расстралялі пры Сталіне ў 1938 годзе. Сам Айтматаў усё жыцьцё “выжываў” і прызнаўся, што “сталінізм глыбока пранік у нутры нашай сьвядомасьці”. Відаць і пра сябе гаварыў.

І ўсё-ж.. усё-ж кажучы словамі вайсковага афіцэра Фрэнка Слэйда з фільму “Пах жанчыны”: “I have seen, boys like these, younger than these, their arms torn out, their legs ripped off. But there is nothin’ like the sight of an amputated spirit. There is no prosthetic for that.” (Я бачыў хлопцаў, такіх як гэты, нават яшчэ малодшых, бяз рук — іх адарвала, бяз ног — іх выдзерла. Але няма горш як бачыць людзей бяз духу. На дух пратэзаў няма.)

Алеся СЁМУХА

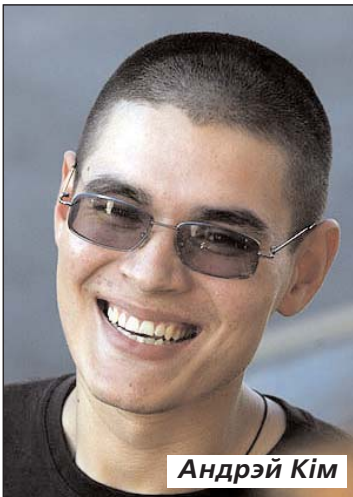
Беларусь за месяц

Казулін на свабодзе

16 жніўня з каленіі “Віцьба-3” выйшаў экс-кандыдат у прэзідэнты на выбарах 2006 году ды экс-рэктар Беларускага дзяржуніверсытэту Аляксандар Казулін. Днём раней Лукашэнка падпісаў указ пра памілаваньне, да таго-ж 16 жніўня памёр цесьць Казуліна – Іван Сабалеўскі. Гэта ўжо другая страта палітыка сёлета, 23 лютага памерла ягоная жонка – Ірына Казуліна.

Аляксандар Казулін быў арыштаваны і кінуты ў вязьніцу 25 сакавіка 2006 году пасля разгону маршу на Акрэсыціна: пасля сьвяткаваньня Дня волі некалькі тысяч дэманстрантаў рушылі да спэцпрыёмніка-разьмеркавальніка, дзе ўтрымліваліся некалькі сотняў удзельнікаў Плошчы (наметавага гарадку) і затрыманых напярэдадні прэзыдэнцкіх выбараў. 13 ліпеня 2006 году Казулін быў асуджаны на 5,5 гадоў пазбаўленьня волі. Палітыка прызналі вінаватым у наўмысных дзеяньнях, якія груба парушаюць грамадзкі парадок і спалучаны зь непапарадкаваньнем супрацоўнікам міліцыі. Пры канцы 2006 году ён трымаў 50-цідзённую галадоўку.

Палітвязьні на свабодзе

Андрэй Кім

20 жніўня таксама выйшлі на волю прадпрымальнік, адзін зь лідэраў прадпрымальніцкага руху Сяргей Парсюкевіч ды моладзёвы актывіст Андрэй Кім.

Андрэй Кім сядзеў у бабруйскай каленіі. Ён быў затрыманы 21 студзеня падчас акцыі пратэсту прадпрымальнікаў. Тады хлопца пакаралі 10 суткамі адміністрацыйнага арышту, але на волю 31 студзеня ён ня выйшаў. На Кіма завялі крымінальную справу за зьбіцьцё даішніка падчас акцыі прадпрымальнікаў ды перавялі ў сьледчы ізалятар, што на вуліцы Валадарскай. 22 красавіка судзьдзя Цэнтральнага раёну Менску Алена Ільіна прысудзіла 22-гадоваму хлопцу 1,5 году турмы.

Сяргей Парсюкевіч

Старшыня Рады прадпрымальнікаў Смаленскага рынку Віцебску Сяргей Парсюкевіч быў асуджаны 23 красавіка судом Маскоўскага раёну Менску на 2,5 года зьнявольненьня. Паводле сьледзтва, у турме на Акрэсыціна – там Парсюкевіч адбываў 10 сутак за ўдзел у акцыі прадпрымальнікаў – ён нібыта зьбіў ахоўніка. Сваёй віны Парсюкевіч не прызнаў, а казаў, што, наадварот, зьбівалі яго.

Вызваленьне палітвязьняў – Казуліна, Кіма, Парсюкевіча – было адным з асноўных патрабаваньняў дэмакратычных сілаў Беларусі, а таксама ЗША, Эўразьвязу ды міжнародных праваабарончых арганізацый. Мяркуюцца, што выпускаючы палітвязьняў, Лукашэнка шукае выгаду ў дачыненнях з Заходам.

Расьледаваньне выбуху

“Па справе аб выбуху ў Менску ёсьць прамежкавыя вынікі,

якія даюць падставу меркаваць, што злачынства будзе раскрыта”. Пра гэта заявіў на прэс-канфэрэнцыі 15 жніўня міліцэйскі чыноўнік Сяргей Мігаленя. Паводле яго словаў, “расьсьледаваньне справы арганізавана на належным узроўні, у раскрыцьці злачынства задзейнічаныя найлепшыя сілы, праводзіцца дастаткова маштабная праца”.

Нагадаем, што на канцэрце, прысьвечаным афіцыйнаму Дню незалежнасьці ў Менску ў ноч на 4 ліпеня, непадалёку ад галоўнай трыбуны (на скрыжаваньні праспэкту Пераможцаў і праспэкту Машэрава) адбыўся выбух. Былі закладзеныя два выбуховыя прыстасаваньні. Першае было абясшкоджана. Узарвалася закладзенае ў пакет з-пад соку і начыненае балтамі і гайкамі другое праз паўтары гадзіны. Раненьні атрымалі 54 чалавекі.

Закон аб СМІ

Кіраўнік Беларусі падпісаў закон “Аб сродках масавай інфармацыі”. Моц ён набудзе праз паўгоду, 9 лютага. Заклікі грамадзкіх і міжнародных прававых і журналісткіх арганізацый праігнаравалі.

Асудзілі амэрыканца

Грамадзянін ЗША адвакат Эмануіл Зэльцэр атрымаў тры гады пазбаўленьня волі ў каленіі агульнага рэжыму. Яго прызналі вінаватым ў камэрцыйным шпіянажы.

Разам з Зэльцэрам была асуджана ягоная сакратарка Ўладлена Функ. За “збор камэрцыйнай інфармацыі і выкарыстаньне падрыхтоўкі дакумэнтаў” яна атрымала год зьнявольненьня ў каленіі агульнага рэжыму. Суд праходзіў пры зачыненых дзьвярах.

Зэльцэр і Функ былі арыштаваныя ў Нацыянальным аэрапорце “Менск” 12 сакавіка, калі прыляцелі зь Лёндану, каб вырашыць праблему спадчыны памерлага грузінскага мільянера Бадры Патаркацшвілі.

Эмануіл Зэльцэр мае вельмі кепскае здароўе, і ў залю суда яго прыносілі на руках. Адвакаты мяркуюць, што ён можа памерці ў турме, не дажыўшы да сканчэньня тэрміну.

Брат асуджанага Марк Зэльцэр зазначае, што справу замовіў вядомы расейскі прадпрымальнік Барыс Беразоўскі. Выказваецца здагадка, што Беразоўскі тайна прылятаў у Менск, каб даць паказаньні на судзе.

Пра выбары

У выбарчых камісіях будуць толькі прадстаўнікі ўлады. Лічба сяброў камісій ад апазыцыі нават меншая, чым на выбарах у 2004 годзе. З 350 вылучэнцаў Аб’яднанай грамадзянскай партыі ў камісіі прайшлі толькі 5 чалавек, з 315 прадстаўнікоў БНФ – 6. З 150 чалавек, вылучаных ад Партыі БНФ у сябры ўчастковых камісій у Менску, зацьверджаныя толькі тры.

Ад 28 жніўня ў Беларусі стартуе агітацыйная кампанія.

Лукашэнка на боку Расеі

У грузінска-расейскім (паўднёваасецінскім) канфлікце, што разыграўся ў першай палове жніўня на Каўказе, кіраўнік Беларусі стаў на бок Расеі. Ад імя ўсяго беларускага народу і сябе асабіста ён выказаў прэзыдэнту Расейскай Фэдэрацыі Дзьмітрыю Мядзьведзеву спачуваньні аб ахвярах трагедыі. Дагэтуль Міністэрства замежных спраў Беларусі займала ў канфлікце нейтральную пазыцыю.

А 20 жніўня падчас побыту ў Сочы ён наогул сустрэўся з прэзыдэнтамі непрызнаных закаўказскіх рэспублік – Паўднёвай Асетыі (Эдуардам Какойты) і Абхазіі (Сяргеем Багашам).

200 даляраў на месяц

Амаль 600 тысяч чалавек у Беларусі атрымліваюць заробак ня больш за 200 даляраў у месяц у эквіваленце (420 тыс. рублёў). Пра гэта заявіў намесьнік кіраўніка Адміністрацыі прэзыдэнта Леанід Анфімаў падчас справаздачы ўраду наконт вынікаў работы эканомікі за першае паўгодзьдзе.

У Беларусі 6 млн працаздольнага насельніцтва, і гэта азначае што такі мізэрны заробак мае кожны дзясятая працуючы. Калі лічыць у агульнаэўрапейскай валюце, то месячны заробак глядзіцца наогул катастрафічна – 125 эўра.

Беларусаў стала менш

Нягледзячы на бадзёрыя заявы беларускіх уладаў, што ў краіне дэмаграфічны бум, агульная колькасць насельніцтва няўмоўна зьмяншаецца. За першае паўгодзьдзе 2008 году, насельніцтва Беларусі зьменшылася на 14 тыс. чалавек, і цяпер складае 9 мільёнаў 675 тыс 400 чалавек. Такія звесткі прыводзіць Міністэрства статыстыкі і аналізу.

“Беларуская мова – “незразумелая”

Актывіст дэмакратычнага і прадпрымальніцкага руху Алесь Таўстыка, які працуе на найбуйнейшым беларускім гандлёвым рынку (“Ждановічы”) быў аштрафаваны падатковай інспекцыяй на 140 тыс. рублёў (амаль 70 даляраў). На яго паскардзілася жанчына, якая давяла, што Алесь размаўляў зь ёй на “незразумелай мове”. Тым часам Алесь Таўстыка размаўляе з пакупнікамі выключна па-беларуску.

Манаеву - 50 гадоў

6 жніўня заслужаны артыст Беларусі, актор Купалаўскага тэатру Віктар Манаеў адсвяткаваў юбілей. Манаеў сыграў дзясяткі выдатных роляў: у “Тутэйшых” (Мікіта Зносок), “Лылы”, “Пінскай шляхце” (Кручкоў), “Гаральд і Мод” ды інш.

Помнік Сысу

9 жніўня ў Гарошкаве, што ў Рагачоўскім раёне Гомельскай вобласці, паставілі помнік паэту Анатолю Сысу. Аўтар помніка – Генадзь Лойка.

Помнік выраблены з чырвона-чорнага граніту. У верхнім правым кутце мэмарыялу — цярновае гняздо, у якім сядзіць птах. Унізе — белы мармуровы камень у выглядзе чыстага аркуша, які азначае, што паэт шмат мог-бы яшчэ напісаць. На помніку выбіта чатырохрадкоўе Сыса:

Як па зорах, па расе
Твой апошні шлях пралажа.
Памірай, а жыта сей —
Рунь пра сейбіта раскажа.

Уласны карэспандэнт
Фатаздымкі “Нашай Нівы”

Прадстаўнік Дзярждэпу ЗША праяцеў у Менску

Пасля вызваленьня палітвязьняў намесьнік памочніка Дзяржсакратара ЗША Дэйвід Мэркель праяцеў у Менск з 2-х дзённымі візітамі для сустрэчы з прадстаўнікамі беларускай улады і апазыцыі.

“ЗША вітаюць вызваленьне 20 жніўня двух апошніх палітвязьняў – Сяргея Парсюкевіча і Андрэя Кіма – якое наступіла вызваленьню беларускімі ўладамі Аляксандра Казуліна,” – гаворыцца ў прэс-рэлізе, распаўсюджаным Дзярждэпартамэнтам ЗША.

“Вызваленьне гэтых асобаў, якое, як мы спадзяемся, будзе спалучана з далейшымі пазытыўнымі крокамі, адкрывае рэальную магчымасьць для значнага паляпшэньня адносінаў паміж ЗША і Беларусью.

У сьвятле такога разьвіцьця падзеяў намесьнік памочніка Дзяржсакратара ў справах Эўропы і Эўразіі Дэйвід Мэркель вылятае ў Менск для сустрэчы з прадстаўнікамі беларускай улады і апазыцыі.”

“Вызваленьне гэтых грамадзянаў разам з іншым дае нам надзею на будучыя пазытыўныя крокі, прапановы рэальных магчымасьцяў істотнага паляпшэньня у стасунках паміж ЗША і Беларусью”, – гаворыцца ў заяве прэс-сакратара Дзяржэпартамэнту ЗША Робэрта Вуда.

Адбылася сустрэча міністра замежных спраў Беларусі Сяргея Мартынава з памочнікам намесьніка дзяржсакратара ЗША ў пытаньнях Эўропы і Эўразіі Дэйвідам Мэркелем. Падчас сустрэчы быў дэталёва абмеркаваны ўвесь спектр беларуска-амэрыканскіх стасункаў. Суразмоўцы таксама абмеркавалі шляхі і крокі паляпшэньня гэтых стасункаў

Кампанія Amnesty International

Артыкул 193-1 дзейны ад сьнежня 2005 году, адпаведна прэзыдэнцкаму ўказу. Ад таго часу шэраг грамадзкіх

актывістаў былі папярэджаныя, аштрафаваныя і зьнявольненыя, што парушае іх канстытуцыйнае права на свабоду выказваньняў, аб’яднаньня і сходаў, адзначаецца ў паведамленьні Amnesty International.

Amnesty International праводзіла кампанію за вызваленьне Зьмітра Дашкевіча, аднаго зь лідэраў незарэгістраванай арганізацыі “Малады Фронт”, асуджанага на 1,5 года пазбаўленьня волі па артыкуле 193-1 у лістападзе 2006 г. і вызваленага на пачатку студзеня 2008 г. Тады Amnesty International заклікала сваіх актывістаў ва ўсім сьвеце рабіць і дасылаць міністру ўнутраных спраў Беларусі папярочных журавоў-арыгамі. У выніку былі адасланы больш за 11000 папярочных птушак. Amnesty International адзначае, што беларускі ўлады адрагавалі на міжнародную кампанію – прысуды па артыкуле 193-1 сталі мякчэйшымі, у бальшыні выпадкаў яны абмяжоўваліся вынясеннем папярэджаньняў і штрафаў.

Каардынатар Amnesty International у Беларусі Вячаслаў Бортнік кажа, што “міжнародны ціск мае быць узмоцнены для таго, каб адмяніць цалкам артыкул 193-1 у Крымінальным кодэксе Беларусі, паколькі гэты артыкул перашкаджае актывістам грамадзянскай супольнасьці мірна ажыцьцяўляць іх права на свабоду выказваньняў, аб’яднаньняў і сходаў”.

Радые Свабода

У 30-х гадах, пад расейска-савецкай акупацыяй, нішчэньне правапісу беларускай мовы адбывалася пад гукі рэвалюцыйнай кананады ў Курапатах, у лясах пад Магілёвам ды пад Менскам, у Сяляпянцы ды Лошыцы, у двары Вялейскай турмы, ды казэматах Берасцейскай крэпасці. Таму аб акупацыйным правапісе не дыскусавалі (маглі расстраляць). Адны перасталі пісаць па-беларуску, другія пагадзіліся на “тапор”, “карандаш”, “акцябрскую рэвалюцыю” і іншую лексіку. Развіццё афіцыйнай, дзелавой ды й літаратурнай беларускай мовы было спынена. Вось вынік так званай “наркомаўскай” маніпуляцыі Масквы зь беларускай мовай. **Заканадаўчае дзеянне было накіравана на вынішчэньне беларускай мовы шляхам паралічу яе моўнай сыстэмы знутры.**

увага да дыялектаў, да беларускай лацінкі і г. д. Клясычным правапісам пачалі пісаць нашыя вялікія сучаснікі Васіль Быкаў і Рыгор Барадулін. Мноства людзей упершыню вярнулася да беларускай мовы і, не прымаючы афіцыйна, пачалі пісаць, як умелі, эксперыментаваць зь лексікай і правапісам, розныя аўтары і часапісы па-рознаму пачалі адыходзіць ад афіцыйнага (савецкага) напісаньня. Разам зь выдаткамі тут выявілася шмат новых формаў і словаў, адчыняюцца забытае. З пункту гледжання савецкага акадэмічнага афіцыйна, — гэта анархія, “абы што”, змяшаньне ўсяго ў кучу, псаваньне мовы і г. д. З пункту гледжання гістарычнага працэсу, аднак, — гэта заканамерная зьява ўсялякага адраджэньня сыстэмы і аднаўленьня страчанага. **Гэта аб’ектывны працэс, ён неабходны для крышталізацыі но-**

тамі Беларусі, разбурае адзінства афіцыйнага правапісу і цалкам дэстабілізуе моўную сытуацыю ў агульнанацыянальным маштабе.

Другі чыннік, палітычны (рэпрэсіі, страх, пераслед), у выніковым сэнсе ўсё-ж не дацягвае да сталінскага, каб стаць гарантам дзеяньня і выкананьня акупацыйнага закону. Таму быў прыняты небывалы варыянт: уведзена юрыдычная адказнасць асобы за напісаньне, ня згоднае з афіцыйным правапісам. Гэта грубае дыскрымінацыйнае палажэньне (прыдуманнае людзьмі, якія беларускай мовай не карыстаюцца), унікальнае па сваім цынізіме. 23 ліпеня сёлета яно было афіцыйна зацьверджана! За артаграфічны памылкі асоба мусіць адказваць па суду альбо атрымаць адміністрацыйнае спганьне. Па паранойнай задумцы, пагроза судовага і адміні-

дваццаць, то сумняюся, ці паднялося-б што ў Беларусі. Мы віселі ўжо над безданьню.

Раней я неаднаразова пісаў, што Масква зрабіла для сябе вельмі сур’ёзныя высновы пасля паразы ў Беларусі ў пачатку 90-х гадоў. Мэтад і мэтодыка, якімі вынішчаюць нас цяпер, глыбока, прафэсійна і дэтальна распрацаваныя, а тое, што адбываецца (па мэтодыцы разбурэньня нацыі), калі зрабіць сыстэмны аналіз, не ўкладваецца ў рамкі інтэлекту кіроўнай асобы Рэспублікі Беларусь (хоць выковае ўсё якраз гэтая асоба).

Вынішчэньне мовы йдзе “пакетам” разам з разбурэньнем школы. Апошні разбуральны прыём — раптоўны перавод на 11-годку. Па мэтадалёгіі нішчэньня — гэта тое-ж самае, што робіцца з мовай. У гэтым-жа сыстэмным пакеце йдзе выключэньне беларускай гісторыі са школы, разбу-

Не забывайма пра функцыю і ролю эліты, не забываймася і пра місію інтэлігенцыі. Тут мусіць быць тактыка і мэтадалёгія. Як некалі было ў акупаванай Прыбалтыцы — першае пытаньне па-эстонску (па-беларуску); другое пытаньне — чаму не размаўляеце па-эстонску (па-беларуску). Вялікая небясьпека, пачварныя зьявы насоўваюцца на нас з Ўсходу. Але мы маем супраць гэтага моцную зброю (прытым, у шырокім ужытку — непераможную). Гэтая зброя ёсьць наша вялікая Беларуская Мова.

Улічваючы разуменьне ўсяго, што сказана вышэй, што можна прапанаваць у гэтай сытуацыі, калі антымоўны дыскрымінацыйны закон прыняты? **Найперш**, яшчэ маецца больш за год да пачатку ўвядзеньня гэтага заканадаўчага “акту”. Трэба добра прадумаць дзеянні і паводзіны ў гэтым пэрыядзе і на прыш-

Сыстэмнае разбурэньне мовы

Толькі пасля сьмерці Сталіна беларуская літаратура паступова пачала зьвяртацца да жывых формаў і лексікі беларускай мовы, абыходзячы вірусы і рагаткі чужароднай ін’екцыі. У сярэдзіне 50-х здолелі часткова рэфармаваць і беларусізаваць чужародны правапіс, але вярнуцца на зыходныя пазыцыі поўнасьцю не ўдалося, нягледзячы на гераічныя і плённыя высілкі выдатнай беларускай літаратуры. Афіцыйная беларуская мова (літаратурная, дзелавая) літаратурная, лякалізавалася ў літаратуры, у некаторых газэтах і сярод асобных людзей (галоўным чынам інтэлігенцыі). Гэта амаральнае жыццё літаратурнай мовы бачылі, адчувалі, пра гэта пісалі, крычалі тады амаль усе вялікія беларускія пісьменьнікі і паэты (“Кажуць, мова мая адамрэ...” — клясычны рэфрэн у тагачаснай паэзіі.)

Чаму-ж сталінскі ўдар аказаўся такім балючым і катастрафічным? Два чыннікі. Найперш, удар быў накіраваны ўнутр сыстэмы мовы. Другі чыннік — удар у сыстэму мовы быў падтрыманы палітыкай этнацыду і генацыду беларускай нацыі. Бяз гэтага другога чынніку сьмяртэльны стрэл у сыстэму мовы ня меў-бы, практычна, ніякага значэньня. Сыстэма проста выплюнула-б чужароднае цела і развівалася-б далей па сваіх жывых законах, чужароднае не прыжылося-б.

Рэпрэсіі, страх, прымус — былі формай, зместам і рэалізатарам выніковасьці сталінскага закону. Як толькі гэтыя чыннікі пачалі слабець — агалілася сутнасць нішчэньня, зьявілася воля да адраджэньня жывога.

Беларуская нацыянальная рэвалюцыя 1991 году і вяртаньне незалежнасьці краіны (нягледзячы на ўладу савецкай намэнклятуры) вярнулі ўсё ў пачатак. Адрадзіўся новы клясычны правапіс (Браніслава Тарашкевіча). Пачаўся паварот да мовы, зацікаўленьне лексікай, правапісам,

вага ўзроўню і новага адзінства. Гэта, нарэшце, працэс пазытыву і яшчэ яны скончаны. Ён рухае наперад **творчае зацікаўленьне мовай** у шмат якіх беларусаў. Ён спрыяе вяртанню іх ва ўлоньне беларускай моўнай стыхіі.

Вельмі істотна ўбачыць і зразумець, што ў рэчышчы функцыянаваньня беларускай мовы ў цяперашняй Рэспубліцы Беларусь гэты цяперашні творчы плюралізм правапісаў ёсьць зьявай паралельнай афіцыйнаму ўжываньню мадэрнізаванага савецкага правапісу беларускай мовы. Грунт і стабільнасьць афіцыйнага ўжываньня мовы палягае на гэтым афіцыйным правапісе. На ім базуецца школа, навучаньне, інфармацыя і г. д. Пакуль што яму нічога сур’ёзна не пагражае, і “савецкі правапіс” квола йдзе сваёй дарогай. Але “паралельныя працэсы” выклікаюць усё большае зацікаўленьне беларускай мовай, прытым сярод тых, хто, не ўдаючыся ў развагі, карыстаецца афіцыйнай формай правапісу. “Паралельныя працэсы” выступаюць у ролі каталізатара ўсяго моўнага адраджэньня, нягледзячы на антыбеларускую (антышкольную, антымоўную) палітыку існуючага рэжыму. І вось тут адбываецца паўторны “сталінскі ўдар”. Нішчыцелі заўважылі працэс і прынялі меры згодна свайго антыбеларускага ўменьня і разуменьня. Антыбеларускі рэжым прыняў закон аб новым афіцыйным правапісе беларускай мовы. Задача тая-ж — разбурэньне і ліквідацыя ў афіцыйным ужытку літаратурнай беларускай мовы. Першы чыннік (разбурэньне моўнай сыстэмы) застаўся такі-ж самы, як і раней, у 30-х, таму зьмены ў афіцыйным правапісе блытаньня і некардынальныя. Але (што дакладна заўважыў З. Саўка) не “тарашкевіца”, не “паралельны плюралізм”, а менавіта гэты новы таталітарны закон, прыняты ўнутранымі акупан-

страцыйнага пераследу за памылкі ў напісанні павінна рэзка зьменшыць сфэру пісьмовага ўжываньня беларускай мовы (на гэта і разьлік) і павялічыць сфэру расейскай, якая не дыскрымінуецца. Прытым, можна не сумнявацца, пераслед за памылкі будзе выбарчым. Тут тыпова крымінальны падыход да выкананьня закладама крымінальнага заканадаўства і тыповая мэтодыка мафіянага гэбізму ва ўнутранай палітыцы.

Зацьверджэньне разбуральнага закону выклікала зноў вялікую дыскусію ў непадкантрольных сродках масавай інфармацыі. Што зьявляецца на сябе ўвагу, спрачаюцца, у асноўным, пра суфіксы і канчаткі, не гаворачы (можа, не заўважаюць?) пра мэтанакіраваную разбуральную сутнасць закону, пра заплываньне дыскрымінацыйны гвалт над носьбітамі і карыстальнікамі беларускай мовы. Зьявіліся нават допісы, дзе з ужываньнем навуковай тэрміналогіі пераконваюць, што, маўляў, нічога страшнага, мове “закон” не перашкодзіць, вунь і ў грэкаў такое было, і сталінскі закон мовы ня знішчыў. Гэтак пішуць звычайна маладыя, што ня ведаюць пра камунізм і савецкую акупацыю. Сталінскія мэтады супраць мовы нас распляскалі так, што ўжо ў 70-х гадах Масква і гэбісты паставілі на нашай нацыі крыж. Яны сур’ёзна лічылі, што беларуская мова “натуральным чынам” зьнішчана, і беларуская нацыя ўжо ніколі не падымецца. “Мы не будзем супрацьстаяць беларускую мову великому рускому языку!” “В Белоруссии нет национализма!” — гукалі розныя мясцовыя сакратары Цэ-Ка і “будаўнікі камунізму” (у партупе пад кашуляй). Зьяўленьне БНФ выклікала ў іх шок, а бліскачае выкарыстаньне сытуацыі і перамога Фронту ў 1991 годзе ўвела Маскву ў стан прастраты. Але калі-б Савецкі Саюз праіснаваў бы яшчэ гадоў

рэньне беларускай літаратуры, беларускай грамадзянскай супольнасьці, нішчэньне помнікаў гісторыі і культуры і беларускага інтэрнэту (падзеі наперадзе).

Пакуль беларуская інтэлектуальная эліта не зразумее, не ўсьвядоміць глыбока і рэальна, што з боку Расеі йдзе доўгая зацяжная вайна супраць Беларусі, што гэта вайна іншымі сродкамі, бяз бомбаў і кулямэтаў, бяз гучнае зброі, — што гэта вайна не на жыцьцё, а на сьмерць, — супраціўленьне арганізаваць ня ўдасца. Цяпер, аднак, трэба думаць разам, усім пра стратэгію супраціўленьня вынішчэньню ў вобласці культуры, пра тактыку абароны мовы, пра спосабы яе захаваньня, пра контрнаступ і барацьбу за яе адраджэньне і развіццё. Стыхійнае выказваньне пазыцыі, абурэньняў, скаргаў ды ацэнак — справа неабходная, але ў гэтай сытуацыі бездапаможная (“Масква сьвязам ня верыць,” панове).

Там, дзе ідзе арганізаваная атака — там павінен узьнікаць і арганізаваны супраціў.

Калі глянуць у корань і калі не апэраваць дэфініцыямі ды катэгорыямі (цяжкімі для ўспрыняцьця бальшыні людзей), то галоўны сэнс русіфікацыі і ўсёй гэтай векавой антыкультурнай палітыкі ў тым, каб беларусы перасталі гаварыць, чытаць і пісаць па-беларуску і пачалі размаўляць, чытаць і пісаць па-расейску. Вось іхняя стратэгія, зьведзеная да ўзроўню звычайнага чалавека. Яна ненатуральная, але простая, як кол. Адказ на гэта ёсьць жыцьцёвы і адпаведны — **беларус павінен гаварыць, чытаць, пісаць і думаць па-беларуску — на роднай мове вялікай культуры і вялікай эўрапейскай нацыі.** Вось наша галоўная стратэгія ў барацьбе за культурнае існаваньне. Ёй павінна быць падпарадкавана ўся наша дзейнасць ў вобласці адукацыі, асьветы, інфармацыі, творчасці, навукі і культуры.

Калі за гэты час ішак ня здохне, і візыр ня жэніцца, то першае што неабходна забясьпечыць — гэта захаваць вобласць, дзе мог-бы разьвівацца “плюралізм правапісаў” (паўтаруся, гэта жывы творчы працэс). Не выключаю, што трэба заранеў падумаць пра інтэрнэт, падпольны самвыдат, кружэлкі ЦД і ДВД, псеўданімы, выданьні за мяжой і інш. Абсяг вялікі. Заўважце, што ў дзяржаўных выдавецтвах з прычыны пазыцыі рэжыму ўжо даўно і так не выходзяць кнігі сучасных выбітных беларускіх аўтараў — Барадуліна, Разанава, Бураўкіна, Някляева, Казько, Арлова, Гілевіча, ды й практычна ўсе “маладыя” друкуюцца ў недзяржаўных выдавецтвах. Так што ёсьць, існуе “дарога жыцьця”. І будзе існаваць пакуль творыцца наша выдатная літаратура.

Другое (прашу аднесьціся да гэтага спакойна), неабходна распрацаваць мэтодыку нацыянальнага прыстасаваньня дыскрымінацыйнага моўнага закону да патрэбаў афіцыйнага існаваньня і пашырэньня беларускай мовы. Выдаткі непазьбежныя, напэўна будуць зьявагі і нават ганебныя рэпрэсіі, грэблівасьць з абодвух бакоў. Усё трэба выцерпець, бо калі мы гэтага ня зробім, мову ў афіцыйным ужытку “прыхлопнуць” на “законных” (дакладнай, на законна-крымінальных) падставах. Дзеля гэтага і прыняты нішчыцелямі такі юрыдычны акт. Трэба не забывацца, паўтаруся, што сутнасць дыскрымінацыйнага закона не ў правапісе (прапануецца мадыфікаваная “наркомаўка”, ня больш), а ў пакараньні за артаграфію. У сёньняшнім грамадзтве яшчэ няма сілы на шырокае і стыхійнае супраціўленьне моўнай дыскрымінацыі. Сілу трэба рыхтаваць і нельга праігрываць.

Трэцяе. Беларуская эліта (ўся беларуская эліта, а ня толькі ТБМ, якое змагаецца ўвесь час) **Заканчэньне на бач. 7**

Весткі й Паведамленьні

Нью-Ёрскага аддзелу Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня
Viestki j Paviedamlenni

Belarusian American Association, Inc.

✉ 166-34 Gothic Drive, Jamaica, N.Y. 11432 Сусьветнае сеціва: www.baza-belarus.org

№ 9 (512)

Жнівеньскі сход аддзелу БАЗА ў Нью-Ёрку

У Фундацыі імя П. Крэчэйскага 10 жніўня прайшоў чарговы жнівеньскі сход Нью-Ёрскага аддзелу БАЗА. Напачатку сходу старшыня аддзелу Віталь Зайка азнаёміў прысутных з падзеямі ў Беларусі за апошнія месяцы.

Найбольш гучнай падзеяй стаў тэракт 4 ліпеня, падчас “гуляньня” ў гонар лукашэнкаўскага “Дня рэспублікі”, які пераназвалі ў “Дзень незалежнасьці”. Лукашэнка заяўляў пра выбух за некалькі дзён да падзеі, і як толькі той адбыўся, ён адразу зьявіўся паглядзець на вынікі. І тут-жа хваля затрыманыя пракацілася па апазыцыйных сілах. КГБ і міліцыя атрымалі загад прайсьці па дамох і кватэрах усяго насельніцтва, шукаючы “тэрарыстаў”. Вінаватых у выбуху дасюль не знайшлі. Перасьлед апазыцыі, асабліва маладзёвых арганізацыяў, “Малоды Фронт”, “БУНТ”, працягваецца, міліцыя нічога не замінае ўламацца, высадзіўшы кувалдай дзверы, у прыватную кватэру, арыштаваць людзей, якія ў сваёй хаце сабраліся на нараду – ідуць спробы запугваньня.

Адзначыўся расейскі амбасадар у Менску Сурыкаў – падчас заявы пра падвышэньне коштаў газу для Беларусі на 2009 год вышэй за 200 даляраў ён параіў увесці расейскі рубель, а таксама распаўсюіць пра пляны зьмясьціць у Беларусі расейскія ракеты ў адказ на разгортваньне Злучанымі Штатамі сыстэмаў супрацьракетнай абароны ў Чэхіі і Польшчы. Цікава, што летась у адказ на тое самае, Сурыкаў заяўляў пра ўвод у Беларусь расейскай ядзернай зброі.

Агрэсія супраць Грузіі паставіла Расею ў міжнародную ізаляцыю, і нават Лукашэнка доўга не рабіў аніякіх заяваў у падтрымку Расеі.

Затым перад прысутнымі выступіў адзін са старэйшых сяброў аддзелу БАЗА, сябар управы аддзелу архіяпіскапа Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Народнай Царквы (БАПНЦ) Юры (Эмігдзьош Рыжы). Прамоўца, якому днямі споўнілася 75 год, распаўсюіць пра свой жыцьцёвы шлях, пра свайго брата, праз якога прайшоў да беларускасьці. “Нара-

дзіўся я ў вёсцы Латыголь, на Глыбоччыне. У сям’і было чацьвёра дзяцей, бацькі небагата жылі, але гэта не перашкодзіла Саветам пасьля вайны выселіць сям’ю як кулакоў. Бацьку забілі вайной, маці арыштавалі й кінулі ў турму ў Берасьвеч, а тады вывезьлі ў лягер у Мардовію. Нам з сястрой, малым, удалося ўцячы, і сваякі забралі з сабой у Польшчу. Там ужо атрымліваў адукацыю, працаваў. Браў удзел у падзеях чэрвеня 1956 г., і ў страйках 1970 г. на Памор’і. Беларускасьць у Польшчы ўспрымалася ваража, але на Памор’і былі цэлыя паселішчы пераселеных з-за Буга, так што гутарку па-беларуску было чуваць, але называлася яна: “па-просту”. Удалося выцягнуць з Саветаў маці, і яна ў канцы 1960-х перабралася да брата ўладыслава ў Амэрыку. Сьле-

Удзельнікі жнівеньскага сходу БАЗА.

дам праз гадоў восем, у 1976, пераехаў і я з сям’ёй у Амэрыку, да маці й да брата. Да радасьці дадаўся і сум – праз некалькі тыдняў па прыездзе маім у Амэрыку памерла маці.

Брат мой, Уладыслаў Рыжы-Рыскі (1925-1978), быў сьведамы беларус, працаваў вайной у Беларускай Самапомачы, потым – у аддзеле моладзі БЦР і ў аддзе-

ле прапаганды БКА. Быў сябрам падпольнай Беларускай Незалежнай Партыі (БНП). У 1944 г. ён апынуўся на эміграцыі ў Нямеччыне. Потым перабраўся ў Бэльгію, працаваў на капальнях, і займаўся грамадзкай працай – стаў старшынём Рады Саюзу Беларусаў Бэльгіі. Дапамагаў беларусам, якія трапілі ў Бэльгію. Зь ягонай дапамогай шмат хто здабыў асьвету ў Лювэнскім Унівэрсытэце. Вучыўся ў тэалёгічнай сэмінарыі ў Парыжы і ў калегіі “Русікум” у Рыме. Напачатку 1950-х вучыўся ў Мадрыдзкім унівэрсытэце і здолеў зарганізаваць беларускамоўныя перадачы на Гішпанскім радыё, якія вялі, дарэчы, Івонка і Янка Сурвіллы. У канцы 1950-х пераехаў у ЗША, скончыў тэалёгічную сэмінарыю ў Прынстаўне, напісаў дысэртацыю пра беларускіх

скай дзейнасьці, гады інтэграцыі ў амэрыканскае жыцьцё, гады цяжкай працы для сваёй сям’і, што прыехала да мяне толькі ў 1984 годзе. Калі кляпнуў камунізм, і Беларусь здабыла незалежнасьць, я рупіўся, каб слова Хрыстовае па-беларуску прыйшло да беларускіх людзей. Сёлета спонілася 30 год як я быў высьвечаны на япіскапа. Езьдзіў у Беларусь ствараць парафіі БАПНЦ, фундаваў друкаваньне Бібліі ў перакладзе сьвятара-беларуса сьв. пам. Уладыслава Чарняўскага. Цяпер ужо год як прыняў манаства пад імем Юры. Ня кветкамі быў высланы мой шлях, зьведаў шмат гора і крыўды, але цяпер, на свае 75-я ўгодкі скажу – увесь час памятаў, што я беларус, і рабіў усё для свайго народу як на полі духоўным так і на полі грамадзкім. Акрамя сяброўства ва ўправе аддзелу БАЗА зьяўляюся таксама радным Рады БНР (па рэкамендацыі сьв.пам. Барыса Рагулі і сьв.пам. Франціша Бартуля). Хачу дачакацца, калі Беларусь будзе сапраўды вольнай, і калі беларусы змогуць свабодна зьвяртацца да Бога ў сваёй мове.”

Прамова была сустрэтая гучнымі воплескамі.

З аналізам апошніх тэндэцыяў разьвіцьця падзеяў у Беларусі выступіў Старшыня Беларускага Народнага Фронту Зьнон Пазыняк. Ён у прыватнасьці сказаў: “Сёньня хацеў-бы расказаць аб пераменах, што ўтварыліся апошнім часам, і як дайшло да становішча, што сёньня ёсьць у Беларусі. Калі ў 1994 годзе з дапамогай спэцслужбаў Расеі на пасаду прэзыдэнта быў абраны чалавек, які паслядоўна стаў праводзіць прамаскоўскую палітыку – беларуская дзяжаўнасьць апынулася ў стане стагнацыі. Але пагроза для яе ні на хвіліну не зьмяншалася – калі спробы франтальнага наступу Масквы на сувэрэнітэт, дзякуючы беларускаму супраціву, праваліліся, і плян “саюзнай дзяржавы” стаў неактуальны, Расея паставіла задачу эканамічнага захопу Беларусі праз пранікненьне ва ўсе сфэры прамысловасьці й будаўніцтва. Плян стаў такі – захопім усё сродкі вытворчасці, нерухомацьць, трубаправоды – а тады і палітычныя кропкі над “і” будуць толькі справай тэхнікі. Сёньня шляхам інвэстыцыі у Беларусь ідзе расейскі алігархіяны капітал. Прынцыпова зьмяніліся дачыненні кіраўніцтва Беларусі й Расеі, пераклучыліся на пазыцыйную барацьбу вакол коштаў на энэрганоэбты, увядзеньня расейскага рубля, прыняцьця “канстытуцыйнага акту”, цяпер вось дадаецца фактар заходніх супрацьракетных сыстэмаў ва Ўсходняй Эўропе. Наш народ фактычна апынуўся закладнікам у гнотным гандлі беларускай незалежнасьці, які вядзе рэжым Лукашэнка”.

Байкот парламэнцкіх выбараў – адзіны прыймальны шлях. У сёньняшніх умовах няўдзел у галасаванні й байкот – гэта ёсьць актыўная барацьба, адкрытая і ясная пазыцыя па няўдзеле ў незаконны й супрацьстаянны яму. Таму і быў байкот

Заканчэньне на бачыне 8

Наступны сход

нью-ёрскага аддзелу БАЗА адбудзецца
14 верасьня 2008 году

ў Фундацыі імя П. Крэчэйскага па адрасу:
166-34 Gothic Drive, Jamaica, NY 11432

Даязд цягніком падземкі F да прыпынку 169th St.; адтуль прайсьці 2 блёкі ўверх да скрыжаваньня 167-й вул. і Готык Драйв. Пачатак сходу а 1:00 папаўдні.

Уплаты ў нью-ёрскі аддзел дасылайце на:

Belarusian American Association

P. O. Box 230249

Brooklyn, NY 11223

Чэкі выпісвайце на

Belarusian American Association.

Нашая фанатэка

Беларуска-амэрыканскі міжкультуры дыялёг

Падарожжа па старонках “Амбасовішча”?
Цяпер гэта магчыма!

Нягледзечы на цяперашнія беларуска-амэрыканскія палітычныя складанасці і дыпламатычныя звадкі, у тым ліку і высылку супрацоўнікаў амбасады ЗША, традыцыйны фэстываль беларускай незалежнай музыкі “Амбасовішча” зноў сабраў пад свае крылы шэраг маладых выканаўцаў беларускай рок-музыкі, вэтэранаў незалежнага айчыннага рок-руху, беларускіх музычных крытыкаў і журналістаў, шматлікіх прадстаўнікоў нацыянальнай інтэлігенцыі. На фэстывальныя канцэрты “Амбасовішча”, якія адбываюцца орап аіг на тэрыторыі загараднай рэзыдэнцыі амбасадара ЗША ў Беларусі ў маляўнічым раёне пад Раўбічамі, усіх іх запрасілі гасцінныя арганізатары – часовы павераны ЗША ў Беларусі Джанатан Мур і аташэ па пытаннях інфармацыі, адукацыі і культуры амбасады ЗША Каралейн Савэдж.

Як і мінулыя разы, галоўнай падзеяй фэсту стаў конкурс маладых выканаўцаў. На пачэсныя ўзнагароды прэтэндавалі гурты з усёй Беларусі – Гомеля і Горадні, Бярозы, Магілёву і Полацку, а таксама сталічныя музыкі. Сёлета было вырашана надаць фэсту пераважна рэгіянальны кантэкст. Пасля шчырых словаў прывітаньня гаспадарам і гасцям фэсту, якое прагучала з вуснаў глямурна-калярытнага Лявона Вольскага і выступу ягонага гурта “Крамбамбуля” са сваімі знакамітымі гітамі, на сцэну выйшлі маладыя выканаўцы.

У выніку працы журы, у працы якога прынялі ўдзел усе прысутныя на фэсце, былі абраныя лепшыя выканаўцы сёлета “Амбасовішча”. Нажаль, памеры старонкі не дазваляюць падрабязней распавесці пра музыку, якую яны пранавалі слухачам. Таму пералічу толькі імёны пераможцаў “Амбасовішча-2008”. Імі стала маладая каманда з Горадні Tlusta Lusta, якой дасталося трэцяе месца, на другое месца слухачы паставілі выканаўцаў з фольк-гурта “Джамбібум”. Першымі-ж сталі, згодна з волевыяўленьнем публікі, музыкі з Бярозы – вясёлы і пазытыўны гурт Kalmag, пад рытмы якога ўсім добра танчылася...

“Амбасовішча-2008” стала яшчэ і пляцоўкай для знаёмства беларусаў з лепшымі прадстаўнікамі амэрыканскай некамерыйнай музыкі. Гэтым разам гасцямі “Амбасовішча” сталі ўдзельніцы world-music-гурта са штату Канзас FOX TRIO (на фота) – Стэйсі Фокс (бубны, індзейская флейта, вакал), Марыя Энтані (гітара, вакал) і Мэган Гэрт (скрыпка, вакал). Трэба адзначыць, што амэрыканскія госьці зацікавілі беларускіх слухачоў цікавым сынтэзам ўласна амэрыканскіх фальклёрных мэлёдыяў, індзейскіх сьпеваў, усяго таго, што завецца музыкай кантры. Асабліва ўразілі гасьцей “Амбасовішча” вакальныя здольнасьці лідэра FOX TRIO – Стэйсі Фокс. Яе ўнікальная манэра гарлавога сьпевау бярэ пачатак у шматвекавай культуры абарыгенаў Амэрыкі, але пераасэнсавана ў сучасным рэ-

чышчы world-music. Як для мяне, дык музыка FOX TRIO – гэта ўзор і аналяг таго, што ў Беларусі пасьпяхова ажыццяўляе этна-трыо “Троіца”: вяртае ў культуру сваёй краіны старажытныя народныя мэлёды, інструмэнты, папулярызуе нацыянальны фальклёр. Гэтыя адкрытыя памкненьні і выканаўчае майстэрства ўдзельніцы FOX TRIO выклікалі шквал аплядысмантаў беларускіх слухачоў ня толькі на “Амбасовішчы”, але і на канцэрце ў сталічнай Беларускай дзяржаўнай філярмоніі...

Але знаёмства з FOX TRIO сталася не адзіным прыемным сюрпрызам для тых, хто сёлета быў запрошаны на “Амбасовішча”. Усім наведвальнікам фэсту былі прэзэнтаваны DVD-складанкі па старонках леташняга “Амбасовішча-2007”. Нагадаю, што гэта ня першы выпадак, калі

думкі і пазыцыю адносна жыцьця, каханьня, лёсу роднага края... Я ўпэўнена, што фэст пашыраць ня толькі мае веды пра беларускую музыку, але і мае ўяўленьне пра Беларусь, яе гісторыю і людзей, якімі я шчыра захапляюся! Не ўяўляю такіх думкі і павагу да беларускага слова, напрыклад, на дзяржаўным фэстывалі “Славянскі базар”...

Канцэртную праграму дыску па старонках “Амбасовішча-2007” адкрыў гурт “P.L.A.N.”, які прадставіў наведвальнікам фэсту акустычнае гучаньне каманды. Праўда, у іх unplugged-складзе быў заўважаны і “электрычны” ўдзельнік. Маю на ўвазе вядомага айчыннага блюзмэна Юрыя Несьлярэнку, якому былі даручаныя партыі рытм-гітары. Астатнія, як заўсёды, выкарыстоўвалі акустычную гітару, баян, бубны, шчыра сьпявалі...

супрацоўнікі амбасады дапамагаюць разьвіцьцю сучаснай нацыянальнай культуры, выдаючы цікавыя дыскі зь беларускай музыкай. Успомнім толькі шыкоўны DVD “Старыя музычныя інструмэнты Беларусі” (рэжысёр З. Сасноўскі), у якім распавядаецца пра гісторыю зьяўленьня ў Вялікім Княстве Літоўскім такіх музычных інструмэнтаў, як дуда, лютня, ліра, сурма і гусьлі. А чаго вартае вяртаньне ў нацыянальны кантэкст першай беларускай рок-опэры “Песьня пра зубра” на вершы Міколы Гусоўскага, якая выддадзена на CD-дысках? Усе гэтыя артэфакты сучаснай айчынай культуры вярнуць нашым слухачам дзякуючы падтрымцы амбасады Злучаных Штатаў Амэрыкі ў Беларусі. І вось цяпер ажываюць старонкі “Амбасовішча” ў DVD-якасьці!

Праграма дыску распачынаецца вітальным словам да ўдзельнікаў фэсту “Амбасовішча-2007”, зь якім па-беларуску зьвярнулася амбасадар ЗША ў Беларусі Кэрын Стьюарт. Спадарыня Стьюарт тады зазначыла: “Рада запрасіць вас на фэст “Амбасовішча” – сьвята беларускай музыкі і свабоднага самавыяўленьня, якое праводзіцца амбасадой ЗША ў Беларусі. Вы прадстаўляеце розныя музычныя напрамкі і стылі. Кожны з вас выказвае сваю культурную, сацыяльную, палітычную і асабістую пазыцыю. Аднак, усе вы аб’яднаныя прыродным дарам зьвяртацца да слухачоў, выносьце да іх свае

Кампазыцыя, якую прапанавалі музыкі ў якасьці конкурснай, гэта вядомая песьня на вершы Вітаўта Мартыненкі “Горад чужых назваў” – сваеасаблівы рок-маніфэст, прысьвечаны гістарычным падзеям “Вясны-2006”. Гэта твор набыў драматычную рэльефнасьць і рамантычную ўзьнёсласьць ня толькі праз сацыяльную вастрыву радкоў В. Мартыненкі, але і дзякуючы прыроджанаму актёрскаму таленту лідэра гурта і кампазытара Андрэя Плясанава. Вынік такога спалучэньня – кампазыцыя “Горад чужых назваў” ад гурта “P.L.A.N.” быў адзначаны слухачамі трэцім прэміяй фэсту.

Наступны трэк – ад полацкага расейскамоўнага гурта “Фляўс і Кляйн”. Няма нічога нечаканага ў тым, што ў цяперашняй Беларусі, якая падвяргаецца выпрабаваньню “двухмоў’ем”, зьяўляюцца такія выканаўцы. Горка тое, што яны сталі ўладальнікамі Гран-пры “Басовішча” – фэста ад пачатку нацыянальнага, беларускамоўнага. Горка і тое, што “штурхачы” гэтай каманды не саромеюцца сваіх пратэжэ: маўляў, таленавітыя-ж хлопцы!

Што тычыцца сапраўднасьці таленту, то тут трохі больш упэўнена можна казаць пра эмігранцыйнага расейскамоўнага выканаўцу і пісьменьніка Аляксандра Калецкага, які стаў госьцем “Амбасовішча” летась. А. Калецкі выехаў з СССР у 70-я гады, а таму і музыка, якую ён выконвае мае карані ў тым часе: эмігранцкі шансон

“пад Высоцкага”. У Беларусі пра такія сьпевы ўжо амаль і ня памятаюць...

Сучаснай іншамоўнай іпастась айчынай рок-музыкі на “Амбасовішчы” была прадстаўленая англамоўнымі гуртамі “Litesound”, “Hair Pease Salon”. Бяда гэтых выканаўцаў, што разам з іншымі мовамі яны экспloatуюць і даўно зашмальцованыя музычныя штампы. Ад гэтага іх музыка ператвараецца толькі ў нейкае падабенства да творчасці.

Чаго ня скажаш пра франкамоўную кампазыцыю інструментальнага гурта “Гурзуф”. Выканаўцам удаецца інспіраваць моцны энэргетычны пасыл да слухачоў. Але гэта абываецца на фармальнай глебе, ад чаго ўзьнікае адчуваньне нейкай штучнасьці музыкі “Гурзуфа”, яе скіраванасьці ў сябе. Каб зруমেць у чым розьніца, трэба параўнаць музыку “Гурзуфа” з інструментальнай п’есаю у выкананьні гурта “Стары Ольса”. На тым “Амбасовішчы” гурт застаўся без свайго лідэра Змітра Сасноўскага. Але гэта не перашкодзіла “ольсаўцам” выканаць старажытную эўрапейскую кампазыцыю (з фантазіямі на тэму гурта Nirvana) так, каб стала зразумела, што інструментальная музыка можа быць блізкай слухачам, выклікаць пачуцьці сапраўднага суперажываньня.

Што тычыцца вэтэранаў беларускага рок-руху – гуртоў “Крама”, “Палац”, “Крамбамбуля”, “Ulis”, “Neuro Dubel”, то яны традыцыйна радалі ўсіх прысутных чужою музыкай. Добрага настрою давала і тое, што, нягледзячы на гады забаронаў, нашыя лідэры знаходзяцца ў добрай творчай форме, імкнучыся заставацца станоўчымі ўзорамі для маладзейшых рок-каманд.

Гэтыя назіраньні адносяцца і да выканаўцаў сярэдняга веку айчыннага рок-руху. Гледачы з задавальненьнем адкрываюць для сябе цікавыя грані творчасці новых гэд-ляйнэраў беларускай рок-сцэны. Такіх, як менскія гурты “Indiga”, “Zygmunt VAZA”, “Zigzag”, магілёўцаў з гурта “Водар Сусьвет”, “Бан Жвірба” з Гомеля, “:B:N” з горада Бяроза Берасьцейскай вобласці. З асаблівым задавальненьнем адзначу зьяўленьне беларускамоўных твораў у рэгі-гурта “Адэс-Абэба”. Выходзіць, ідэі Джо Растафары спакойна можна выказаць і па-беларуску! Гэта радуе, бо зьяўляюцца прэспэктывы афармленьня руху беларускамоўных рэгі-гуртоў. А тое, у сваю чаргу, будзе спрыяць большай стылявой разнастайнасьці сучаснага айчыннага рок-руху.

Што-ж тычыцца пераможцаў таго фэсту, то і на дыску можна бачыць, як цэпла ягоньня ўдзельнікі, слухачы і гаспадары музыканага сьвята прымаюць пазытыўную музыку ад гурта “Dali”. Сапраўды, гарачы кактэйль з лацінскіх танцавальных рытмаў, фанка і панк-року зрабілі гэты гурт улюбённымі публікі, якая масава аддала свае галасы “Dali”. Гурт перамог на “Амбасовішчы” другі раз запар, што стала прычынай адмовы музыкаў ад свайго прыза. Маўляў, іншым няхай шчасьце будзе! Але гэты факт застаўся па-за кадрамі музыканага DVD-дыска “Амбасовішча-2007”...

Анатоль МЯЛЬГУЙ,
музычны аналітык
(<http://mialguj.livejournal.com>)

На фота аўтара: госьці “Амбасовішча-2008” – амэрыканскі гурт FOX TRIO ў складзе: Стэйсі Фокс, Марыя Антані і Мэган Гэрт.

№ 548 Верасень 2008 г.

Уперадзе ўсяе Эўропы

У нашым папярэднім артыкуле ўжо пісалася, што з прыходам да ўлады ў краіне Вітаўта пачаўся і новы перыяд манэтнае справы Вялікага Княства. У першым часе Вітаўт не змяніў нічога ў грашовай сыстэме гаспадарства, працягнуўшы біць пенязі, што мелі вагу каля 0,28 г ужо напрыканцы князьявання Ягайлы. Праба гэтых манэтаў таксама стабілізавалася на ўзроўні, трохі ніжэйшым за 500 праміле. Такім чынам, ужо ў той час 1000 пенязяў адпавядала літоўскаму рублю трохкутнага сцячэння, што з'явіўся ў апошняй чвэрці 14-га стагоддзя.

У той-жа час вялікае распаўсюджанне амаль на ўсім абшары ВКЛ атрымалі праскія грошы Карала і Вацлава IV, якія гэтак-жа зручна кляліся ў сыстэму грашовых гатункаў рынку ВКЛ, бо месцілі каля 1,7-1,8 грама срэбра, што адпавядала ўтрыманню срэбра ў сотні пенязяў.

Рубель літоўскі

Гэтая сыстэма была дзесяцічнай: 1 рубель = 100 праскіх грашоў = 1000 пенязяў. Нягледзячы на тое, што гэтаму ў вялікай меры паспрыяў збег абставінаў, а не мэтанакіраваная грашовае палітыка ўраду, беларусы могуць ганарыцца тым, што нашыя продкі ўжо ў канцы 14-га стагоддзя карысталіся найбольш распрацаванай і прагрэсіўнай у свеце дзесяцічнай сыстэмай наміналаў. Цяпер дзесяцічная сыстэма агульнапрызнаная ў ва ўсім свеце, а на той час гэта была фэнаменальная зьява. Шмат якія краіны Эўропы перайшлі на яе толькі ў 19-м стагоддзі, а Вялікая Брытанія прызнала і ўжываць гэтую ўсясьветную тэндэнцыю ў 1971 годзе!

Першымі манэтамі Вітаўта былі пенязі тыпу Стаўпы / Грот дзіды з крыжам. Гэтыя даволі распаўсюджаныя і даступныя цяпер маленькія манэткі біліся з раздушанага срэбнага дроту па тэхніцы, характэрнай для бальшыні ранніх манэтаў ВКЛ. Яны біліся з пачатку Вітаўтава валадарання прыкладна да 1401 году ў двух мынцах – Луцку і сталічнай Вільні.

Пенязь Стаўпы/Грот дзіды з крыжам

Дзеля атрымання ўлады ў Вялікім Княстве Вітаўт парваў усе адносіны з Ордэнам, у выніку чаго былі хаўруснік ператварыўся ў грознага ворага, а над сталіцай нависла рэальная магчымасць яе страты. У гэтых складаных умовах праца мынцы ў Вільні была неабсяпечанай, і яна была часова пераведзена ўглыб ВКЛ – на Валынь, якая здавён была асабістым ўладаннем князя. Празь нейкі час неабсяпека знікла і мынца зноў запрацавала ў Вільні.

Пасля авалодання вялікакняскім пасадам, адной з асноўных задачаў Вітаўта стала цэнтралізацыя ўлады. Некаторыя князі (між імі ўплывовыя Ўладзімер Кіеўскі, Дзьмітры-Карыбут, Тодар Карыятавіч, Юры Святаславіч Смаленскі) непрадбачліва адмовіліся прысягнуць Вітаўту. Да 1395 году Вітаўт здолеў разабрацца з непакорнымі васаламі. Апошнім быў скораны Смаленск. Вітаўт пасады там сваіх намеснікаў – Васіля-Яманта Тулунтавіча і Васіля Барэйкавіча, да чаго князьявання якіх можна аднесці пачатак мынцарскае справы ў Смаленску

(1396-1399). Першыя смаленскія пенязі былі выкананыя на вельмі высокім мастацкім узроўні. На адным баку месцілася выява Стаўпоў – герба Вітаўта, на другім – два барсы, павернутыя ўправа (большы і меншы), над імі – лілея. Поруч з барсамі, на смаленскіх манэтах вядомы таксама матыў ільва ўлева, што стаіць на задніх лапах. Гэта вядомы зямельны герб Смаленшчыны.

Пенязь смаленскі з Стаўпамі і лявом.

У 1401 годзе былі смаленскі князь Юры Святаславіч ізноў авалодаў месцам. Ён працягнуў біцьце манэты, карыстаючыся паслугамі таго самага мынцара. На яго манэце выяўленая кірылічная літара Ю і ўсё той-жа смаленскі леў.

Пенязь смаленскі з літарай "Ю" і лявом

Па шматлікіх спробах вярнуць Смаленск, Вітаўт дамогся поспеху ў 1404 годзе і замацаваў яго ў складзе ВКЛ. Смаленскае княства было ператворана ў намесніцтва. У Вільні тым часам пачалося выбіцце новага тыпу манэтаў – Стаўпы / Пагоня. Для выражання новых штэмпеляў у Вільню былі запрошаныя найлеп-

шыя майстры. Падабенства стылю з смаленскімі пенязямі дазваляе меркаваць, што яны былі зробленыя тымі-ж мынцарамі, што працавалі ў Смаленску. На адным баку гэтых манэтаў выяўленыя Стаўпы, абведзеныя па контуры, а з другога – Пагоня, павернутая ўправа, вакол яе мынцарскія знакі: чатырохлісьнік і трылісьнік.

Адылі, гэтыя манэты біліся нядоўгі час. Пазьней выбіцце гэтага-ж тыпу пенязяў узнавілася, хоць і выглядалі яны ў драбніцах інакш. На манэтах Калоны / Пагоня была зьмешчана адметная "архаічная" Пагоня, якой карыстаўся толькі Вітаўт. Яны маюць мынцарскія знакі іншага кшталту, зьмешчаныя ўжо ўзбоч Стаўпоў, а не Пагоні.

Пенязь Стаўпы/Пагоня

Па сьмерці Вітаўта ў 1430 эмісія вялікалітоўскіх манэтаў надоўга прыпыніліся. Да гэтага спрычынілася палітычная нестабільнасць у дзяржаве – грамадзянскія войны за ўладу паміж Свідрыгайлам і Жыгімонтам Кейстутавічам. Давалася ў знакі і нястача сыравіннага срэбра, якое больш не паступала з Чэхіяў ў дастатковай колькасці. Тым ня менш, у краіне працягвалі шырока абарачацца праскія грошы Вацлава Чацвертага. Цягам усяго перыяду станаўленьня собскае грашовае сыстэмы ВКЛ менавіты яны, а не ўласныя манэты Вялікага Княства былі асноўным сродкам абарачэння краіны.

Наступныя звесткі пра мынцарскую актыўнасць у ВКЛ мы маем ужо ня толькі з манэтных артэфактаў, але і з дакументальных жаролаў – і яны адносяцца да самага канца 15-га стагоддзя.

Дзьмітры ГУЛЕЦКІ
(dhulecki@belcoins.com)

Сыстэмнае нішчэнне мовы

Заканчэнне з бачыны 4

мусіць забяспечыць перманэнтную і няспынную крытыку дыскрымінацыйнай сутнасці крымінальнага "закона" пра мову (пераслед за артаграфію) Гэтае пытанне павінна гучэць паўсюдна і ўвесь час, на ўсіх канферэнцыях па лінгвістыцы, правах чалавека, развіцці дэмакратыі, сутнасці таталітарызму, юрыдычных аспектах улады і г. д., гэтае пытанне павінна гучэць у прыкладах і спасылках, стаць прыпавесцю ў разважаннях, заявах і патрабаваннях. Пашырэнне крытыкі не азначае, што ўдасца прымусяць прамаскоўскі рэжым адмовіцца ад паранойнага палажэння ў законе. Гэта выключачца (на тое ён і прамаскоўскі рэжым). Але крытыка грубай тэндэнцыйнасці антымоўнага акту будзе спрыяць інфармаванасці людзей, іхняму праўнаму асветніцтву, надасць сілы здароваму грамадству ў змаганні за розум, за сьветласць, за вольную Беларусь.

Зразумела, што гаворачы пра гэтыя тры неабходныя пазыцыі (і ў цэлым пра ўсе мае развагі), я зыходжу з найгоршага варыянту, з той дрэннай верагоднасці, калі прамаскоўскі акупацыйны рэжым і нелегальная ўлада Лукашэнка праіснуюць да 2010 года. Такую верагоднасць нельга выключаць і плян паводзінаў на гэты выпадак павінен быць. Па вялікаму кошту перамяніць сытуацыю, спыніць вынішчэнне беларушчыны, беларускай культуры і нацыі зможа толькі кардынальная перамена – ліквідацыя антыбеларускага рэжыму і ўстанаўленьня беларускай дэмакратычнай народнай улады. Наша палітычная беларуская барацьба за вольную, разумную, беларускую Беларусь ёсць галоўная дарога, ідучы якой, мы дасягнем нашай сьветлай народнай будучыні.

Зянон Пазьняк

Беларуская гісторыя па-летувіску

Кожная дзяржава мае сваю гісторыю і яе інтэрпрэтацыю і спрабуе данесці да іншых. Адным краінам гэта ўдаецца, а іншыя вымушаныя прымаць чужую вэрсію. Беларусь сёння належыць да другой катэгорыі. Яскравым прыкладам гэтаму стала інфармацыя беларускіх мэдыяў аб музычным фэсце "Be2gether", які адбыўся ў сярэдзіне жніўня на беларуска-летувіскім памежжы.

22 ліпеня 2008 году на найбуйнейшым беларускім партале "TUT.BY" зьявілася навіна-абвестка пад назвай "Унікальнае культурнае событие на границе Литвы и Беларуси". Нататка была пра фэст "Be2gether", які меўся адбыцца ў Нарвілішках на летувіскай тэрыторыі на мяжы з Беларуссю.

Гэты безумоўна цікавы фэст ёсць цудоўным прыкладам памежнае супрацы паміж Беларуссю і Летувой. Згодна абвестцы, гасцям фэсту будзе прапанаваная цікавая культурніцкая праграма. Аднак, асаблівае ўвагі варта першая частка тэксту, прысьвечаная мясцовасці, дзе мае адбыцца фэст. Зь яе даведваемся пра "багатага ўсходне-прускага купца Вайцекуса Шорцаса", які пабудоваў Нарвіліскі замак у пачатку 16-га ст. "Мясцовая прыгажуня графіня Дарата Зяновічутэ" стала ягонай жонкай і дзеля яе "гэты адважны ваяр застаўся ў Вялікім Княстве Літоўскім". Далей мы даведваемся,

што "Вайцекус Шорцас" загінуў на вайне, і па ягонай сьмерці "Дарата Зяновічутэ-Вайтэкенэ-Шорцэнэ запрасіла зь Вільнюсу францішканаў", якія атрымалі замак у падарунак.

Здавалася-б, гэтая пранікнёная гісторыя каханьня ня мусіць выклікаць негатыўных рэакцыяў, а ствараць романтичны настрой у будучых гасцёў фэсту. Аднак, варта адцеміць, што ў гэтым ідзе пра 16-е стагоддзе, калі летувіскае мова ня тое што ня мела якога-колечы афіцыйнага статусу, але і практычна не існавала ў пісьмовым выглядзе. Больш за тое, Вялікае Княства Літоўскае ў інтэрпрэтацыі навіны падаецца як летувіскае дзяржава. Нагадаем, што дзяржаўнай мовай ў тыя часы ў Вялікім княстве была старабеларуская, і ў анівонным дакумэнце тых часоў мы ня знойдзем аніякіх "Вільнюса", "Вайцекуса Шорцаса" і тым больш "Дараты Зяновічутэ", якая выглядае як этнічная летувіска.

Пра род Зяновічаў, аднак, мы можам даведацца з кнігі Паўла Ўрбана "У сьвятле гістарычных фактаў", дзе ён піша, што "Зяновічы – праваслаўныя ды паходзілі з Полаччыны. У акце 1401 году згадваўся пан Братоша й ягоны сын Зянові. Братоша быў панам-радцам у вялікага князя Вітаўта, а як склаўся жыццёвы шлях ягонага сына – няведама... Паны Зяновічы не

сыходзяць зь дзяржаўна-палітычнае арэны і ў XVI стагоддзі. Прыкладам, у другой палове гэтага стагоддзя пан Крыштоп Юравіч Зяновіч быў кашталінам берасцейскім, а пан Юрай Мікалаевіч Зяновіч – намінальным кашталінам смаленскім.

Такім чынам, можна зрабіць выснову, што ніякай летувіскай "Дараты Зяновічутэ-Вайтэкенэ-Шорцэнэ" ніколі не існавала, але была ліцьвінка (беларуска) паводле паходжання Дарота Зяновіч.

Гэтая абвестка-навіна ёсць чарговым прыкладам спробы распаўсюдзіць летувіскую вэрсію бачання беларускае гісторыі на беларускае грамадства, якая адбываецца рукамі саміх беларусаў. Крыўдна ня тое, што такія тэксты зьяўляюцца, а тое, што на іх зьяўленьне аніхто аніяк не рэагуе. З такім падыходам беларусы хутка аддадуць тое, што яшчэ хоць неяк атасамляецца зь Беларуссю, і наступнае паленне беларускай нацыі будзе зь беларускіх-жра падручнікаў ведаць Барбару Радзівілянку як "Барбору Радвілайтэ", а Соф'ю Гальшанскую як "Зафію Альшэнішке", лічачы іх этнічнымі летувіскамі.

Кірыл КАСЬЦЯН,
LL.M. Eur., дактарант
факультэту права Ўнівэрсытэту
ў Брэме (Нямеччына).

Беларусы для Расеі – “грамадзяне Паўднёвай Асэты”

Рэха міратворчага танкавага шпачыру ў напрамку Тбілісі скаланула сьвет. Старанна падрыхтаваны і бяздарна пастаўлены спэтакль з трэскам праваліўся. Расейская мэлядрама пра абарону слабых і пакрыўджаных перарасла ў крывава фарс. А да пастаноўшчыка нечакана прычапілася слова “акупант”.

У гэтыя некалькі дзён шмат хто нарэшце зразумеў, кім насамрэч зьяўляецца Расея. Краіны Эўропы зрабілі на гэты конт адпаведныя высновы. Польшча паспяшлася пагадзіцца на размяшчэньне на сваёй тэрыторыі элемэнтаў амэрыканскай сыстэмы супрацьракетнай абароны. Лякальны, здавалася-б, канфлікт так ці інакш закранае ўсіх. Невядома толькі, ці зразумела тое Беларусь. Калі не, то бліжэйшыя яе пэрспэктывы даволі незайздросныя. Апантанае жаданьне расейскага кіраўніцтва каго-небудзь абараніць часу непадуладнае. Межаў ня ведае. І выяўляецца заўсёды надзіва аднастайна. У выглядзе імклівага танкавага маршу. Калісьці братняя бронетэхніка абараніла Будапэшт ад пагрозы дэмакратыі. Потым Прагу ад дысьдэнтаў. Тэлебачаньне ў Вільні – невядома ад каго. Цяпер вось узьнік яшчэ адзін напрамак братняй дапамогі. Спатрэбілася тэрмінова абараніць інтарэсы новасьпечаных расейскіх грамадзян у Паўднёвай Асэты. Увайшлі. Абаранілі.

Але на тым чамусьці не спыніліся. І пайшлі сабе ў напрамку Тбілісі. Дзе, як вядома, прэзыдэнт абраны быў без дазволу Расіі. А гэтыя выбрыкі бліжэйшых суседзяў Масква не разумее і дараваць ня можа. А таму абаронцы і вызваліцелі ўзялі Горы, Сэнакі, Зугдзідзі, Поці. Захапілі Інгурскую ГЭС. Узарвалі мост на чыгунцы, якая Грузію злучае з Армэніяй. Але яны ўпарта называюць сябе міратворцамі. І патлумачыць не спяшаюцца, навошта ім у такім разе спатрэбіўся той няшчасны мост у Армэнію. А тым больш гэты рэйд у глыбіню краіны, калі грузінская армія сама адышла да Тбілісі. І падпісана нават пагадненьне аб спыненні агню.

Вайскоўцы не разважаюць. Яны выконваюць загад. І за свае подзьвігі атрымліваюць адпаведныя ўзнагароды. Журналісты, асабліва заходнія, наздымалі шмат сьведчаньняў тых подзьвігаў расейскіх вызваліцеляў на грузінскай зямлі. І пра тое, як рабуюць яны крамы на захопленай тэрыторыі. Як самалёты вядуць прыцэльнае бамбаваньне жылых кварталаў у Горы. Але асабліва ўражае шэраговы, непрыкметны эпізод на падкантрольнай расейцам дарозе. Вайсковы патруль спыніў для дагляду цывільныя машыны. Рэпарціёр ўбачыў у аднаго з салдат залатую лыжку, якая нахабна тырчэла з кішэні.

“Ты дзе яе ўзяў?” – настойліва дапытваўся ён у салдату. Падбег афіцэр. Але гнеў ягоны абрынуўся не на салдату, які так недарэчна выставіў перад аб’ектывам графэй. Журналістаў пагнаў ён прэч. Ім яшчэ пашанцавала. Маглі расстраляць. Людзі ў камуфляжы ня любяць, калі хтосьці здымае ня тое.

Захад упарта рамантызуе Расею. Вельмі ўжо хочацца пабачыць і там дэмакратыю эўрапейскага кшталту. Да таго-ж Расея, як бы там ні было, – гэта Талстой, Чэхаў, Дастаеўскі. Загадкавая славянская душа. Толькі забыліся добразычліўцы, што тую Расею ў сьмянацятым п’яныя матросы згвалцілі і расстралялі. А сёньняшняя – простая, як тэлеграфны слуп. Уся ўлада – чэкістам. Закон “по понятиям”. І бязмежная нянавісьць да ўсіх, хто ня хоча ад яе залежаць. Не выпадкова на ўсеагульным апытаньні пратое, якая гістарычная постаць сёньня можа быць нацыянальным сымбалам краіны, паразумеліся раптам ўсе. Ня Леў Талстой. Ня Пушкін. І нават не бязмежна любімы Пётр Першы. Сталін!.. Ня варта валіць усё на вінаваты ў розных грахах Крэмль. “Народ и партия – едины”. Магчыма, як ніколі.

Захад напэўна пасля гэтай вайны пачіху дасьпее. Стабільнасьцю газавай трубы вядома-ж не ахвяруе. Але пэўныя выс-

новы, для Расіі надзвычай непрыемныя, з вайскавай авантуры будучь непазьбежна.

А што-ж Беларусь?

Расейскі амбасадар у Менску Аляксандар Сурыкаў выказаў непрыхаванае абурэньне з тае нагоды, што тутэйшае кіраўніцтва не прадэкляравала выразна гарачую падтрымку візыту бронетанкавых калёнаў у Грузію. І дадаў недвухсэнсоўна: “Граждане, попавшие в Южной Осетии под геноцид, форменно говоря, и граждане Беларуси”. Вось так – шчыра, проста, зразумела. Калі асэтыны – грамадзяне Беларусі, то беларусы, “форменно говоря”, – грамадзяне Паўднёвай Асэты. А тутэйшы надзвычай грозны начальнік у разуменьні расейскага кіраўніцтва нічым не адрозны ад сьціплых таварышаў Какойты і Багапша. Рана ці позна, Расея захоча і беларусаў надзейна “абараніць”. А ўжо ад каго – зусім не істотна.

Экзатычныя думкі выказаў не які-небудзь легкадумны аглядальнік або заштатны патрыёт. Дыплямат заўважыў выказвае пазыцыю ўраду, які яго накіраваў. Ён ведае, што гаворыць. Саюзная дамова з імпэрскай Расеяй – зусім ня жарты.

Малая каўказская вайна яшчэ не скончана. І невядома, куды там усё павернецца. Але ўжо цяпер яна засьведчыла той факт, што здаваць у архіў імпэрскаму ідэю Расея не збіраецца. А ў дьялёгу з незгаворлівымі, упартымі суседзямі яна заўсёды можа скарыстаць самы пераканаўчы аргумэнт.

Тым болей, што залатая лыжка ёсць пакуль ня ў кожнага салдату.

Уладзімер ХАЛІП
charter97.org

Жнівеньскі сход аддзелу БАЗА ў Нью-Ёрку

Заканчэньне з бачыны 5

забаронены ў сталінскіх законах, і таму ён забараняецца законамі лукашыцкімі. 28 чэрвеня заяўлена аб пачатку выбарчай кампаніі. Тое, што празь некалькі дзён адбыўся выбух – гэта сыгнал, зьялёная ракета, загад “у атаку”. Пра выбух Лукашэнка і казаў напрыканцы чэрвеня, і на выбуху праз некалькі хвілін пасяля, ён зьявіўся 4 ліпеня, што абсалютова недапушчальна па нормах аховы першай асобы любой краіны – ахова забірае, і нават сілком вывозіць з зоны небясьпекі. Значыць, тут загадзя было вядома – небясьпекі няма. Тут-жа з прапановай дапамогі зьвяртаецца расейская ФСБ, з працы ў вярхушцы рэжыму здымаюцца этнічныя беларусы (ці ўрадженцы Беларусі) Шэйман, Ньявыглас, Падабед. У дэмакратычнай дзяржаве этнічнае паходжаньне ня мае значаньня, бо сама дэмакратычная сыстэма ўлады не дапусьціць ніякіх адхіленьняў на гэтай глебе. У дзяржаве аўтарытарнай, аднак, прыход да кіраваньня пэўнай этнічнай групы, ды яшчэ з суседняй значна большай дзяржавы, ёсць унутраная акупацыя, захоп улады падрыхтаванай пятай калёнай. Цікава разгледзець асобу Ўладзімера Макея, які атрымаў цяпер прызначэньне разам з расейцамі. Служыў у Групе савецкіх войскаў у Нямецчыне (ГСВГ) у 1-м адзеле КГБ (зьнешняя выведка). Да яе меў у свой час дачыненне і Пуцін. Пасяля высьветлілася, што асабіста Пуцін даваў Макею рэкамэндацыю. Што вынікае з усяго гэтага? Тое, што пастаўленая задача – зрабіць у Беларусі прарасейскі парламент і легітымизаваць яго. Бо расейцы добра ведаюць, што ў Беларусі – і цяперашні прэзыдэнт, і цяперашні парламент – “палатка” ня ёсць легітымныя. А пад захоп нашае маёмасьці (незаконна прыватызаваныя заводы, зямлю, “Менск-сіці” й г.д.) яны хочаць мець гарантыі, бо баяцца, што заўтра ім ска-

жуць: “Усе пагадненьні і гешэфты зь не легітымным кіраўніцтвам – нядзейсныя. Выбірайцеся вон!” Вось і выкарыстоўваюць не разумеючую нічога эўрабюракратыю, і свае абкатаныя махлярствы пры выбарах, каб паспрабаваць легітымизавацца. І ўжо Ярмошына прыхільна прымае кантралюючую групу АБСЭ, Г.-Г. Арэнса. І маўчыць Лукашэнка пра заявы аб увядзеньні расейскіх ракетаў на ягоную краіну. Такая асоба здасць усё за ўтрыманьне ўлады і за ўласную шкуру.

Што-ж неабходна рабіць беларусам? Трэба дзейнічаць, і ні ў якім разе не праз тэракты. Дыктатуру трэба перамагчы знутры. Трэба не дапусьціць прызнаньня “палаткі”. Трэба падтрымліваць і прапагандаваць ідэю байкоту. Пустыя выбарчыя ўчасткі – рэжым у паніцы. Неабходна распаўсюджаць інфармацыю. Неабходна актыўна супраціўляцца, стаяць адзін за аднаго. Сілы тут няроўныя, але зусім у іншым сэнсе, бо з намі беларуская мова – неперажываная мова. Яна ставіць мяжу ўсім лукашыстам, яна выбівае глебу з пад іхных ног, яна яднае патрыятычныя сілы. І гэта выдатна разумее рэжым, які ўвесь час ідзе супраць мовы і васьць цяпер накідае ёй на горла вярхоўку ў выглядзе новай “рэформы”. І таму сёньня абарона мовы, яе актыўнае ўжываньне, падтрымка нацыянальнай культуры ёсць шлях змаганьня, ёсць шлях да перамогі.”

Затым з інфармацыяй пра паездку на 28-ю Сустрэчу Беларусаў Паўночнай Амэрыкі й праграму Сустрэчы выступіў Старшыня Галоўнай Управы БАЗА Вячка Станкевіч.

З сваімі ўражаньнямі пра наведаньне Беларусі выступіў сп. Віктар Едзіноў. Затым адбылося знаёмства з гасьцямі аддзелу, якое перайшло ў нязмушаную зацікаўленую гутарку. Пасяля сканчэньня афіцыйнай часткі сябры і госьці аддзелу мелі магчымасьць працягнуць калегаваньне пры кубку кавы ці напою.

Віталь ЗАЙКА

Наведвайце інтэрнэт-старонку Згуртаваньня Беларускай
Моладзі ў Амэрыцы www.zbma.net
Апэратыўная інфармацыя аб падзеях у дьяспары.

Газэта “БЕЛАРУС”
бясплатна надрукуе кароткія
прыватныя паведамленьні й
аб’явы некамерцыйнага ха-
рактару, віншаваньні, запра-
шэньні, спачуваньні ды інш.
Наконт размяшчэньня рэк-
лямы кантактуйце рэдакцыю.

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД
“БЕЛАРУСА” АХВЯРАВАЛІ:

А. Курушка 100
Н. і С. Дудар 45
Н. Давідчык 30
П. Канановіч 30
С. Фёдарова 30
В. Цярпіцкі 30

Усім шчыры дзякуй!

Шаноўныя чытачы, калі
ласка, памятайце, што ад
вашай ахвярнасьці зале-
жыць выхад “БЕЛАРУСА”-
своечасова афармляйце
падпіскі, дасылаючы свае
ахвяраваньні.

Змаўляйце беларускія
кнігі, музычныя запісы,
паштоўкі, календары й
маркі БНР у інтэрнэт-
краме газэты “БЕЛАРУС”
www.e-krama.com

БЕЛАРУС

Газэта Беларусаў у Вольным Сьвеце

Выдае штомесячна:
Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне
Сусьветнае сеціва: baza-belarus.org

Падпіска \$30 на год.
Чэкі выпісвайце на BIELARUS

BIELARUS

Belarusian Newspaper in the Free World

Published monthly by
Belarusian American Ass'n, Inc.

Subscription \$30 yearly

Make checks payable to BIELARUS

Рэдагуе калегія.

Адказны рэдактар Марат КЛАКОЦКІ

Падпіска Сяргей ТРЫГУБОВІЧ

Артыкулы, падпісаньня прозьвішчам ці
ініцыяламі, могуць зьявіцца пагля-
ды, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца.
Перадрук дазваляецца толькі пры
ўмове зазначаньня крыніцы.

© BIELARUS, 2008

Адрас для допісаў і кантактаў:

BIELARUS
P.O. Box 3225
Farmingdale, NY 11735

E-mail:
hazetabelarus@att.net

Сусьветнае сеціва:
www.bielarus.org

ISSN 1054-9455

Адказнасьць за зьмест рэкламы
нясе рэкламадаўца.